

ORIGINAL ARTICLE

Experimental Study of Students' Educational Status in Online Foreign Language Learning During the Corona Epidemic

Sayfolah Mollaye Pashaye¹, Mohammad-Mahdi Roshan-Chesli^{*2}

1. Assistant Professor of Linguistics,
Department of Foreign Languages
& Literature, Payame Noor
University (PNU), Tehran, Iran.

2. Assistant Professor Department of
Arabic Language and Literature,
Payame Noor University (PNU),
Tehran, Iran .

Correspondence:

Mohammad-Mahdi Roshan-Chesli
Email: mmroshan1046@pnu.ac.ir

Received: 01/Feb/2022

Revised: 15/May/2024

Accepted: 16/Apr/2025

How to cite:

Mollaye Pashaye, S.; Roshan-Chesli, M
(2025). Experimental Study of Students'
Educational Status in Online Foreign
Language Learning During the Corona
Epidemic, *Journal of Sociolinguistics*, 8
(30), 1-17.
(DOI: [10.30473/jl.2025.62698.1512](https://doi.org/10.30473/jl.2025.62698.1512))

ABSTRACT

In the present study, the educational status of students in online foreign language education during the Corona epidemic has been investigated. The method of the present study was descriptive (correlation). The sample consisted of 533 first grade high school students in Gorgan in the educational year 2020 who answered the questionnaires of Rio academic motivation and academic stress of Sun et al. Data analysis was performed with SPSS software and statistical methods. Educational enthusiasm had a significant relationship with educational stress. Boys had higher educational stress. There was no significant difference in the overall educational involvement of students, but male students had higher behavioral and emotional educational involvement. In online education, the possibility and opportunity of learner-teacher interaction decreases, which leads to increased tension and reduced educational engagement, and finally, a decrease in the quality and educational status of learners. Considering the relationship between students' educational stress and enthusiasm for online Arabic lessons, designing and implementing educational programs and appropriate psychological and motivational counseling can reduce stress and increase educational enthusiasm and ultimately improve students' educational and educational performance in language courses. Foreign languages, including Arabic, help.

KEYWORDS

Language Teaching, Online education, Arabic Language, Educational enthusiasm, Educational stress, Corona virus, Sociolinguistics.

Introduction

In December 2019, a cluster of patients with pneumonia of unknown cause was linked to a seafood wholesale market in Wuhan, China (Zhou et al., 2020). The spread of this disease can lead to feelings of insecurity, anxiety, fear, depression, insomnia and bad sleep, behavioral problems, irritability, disorder, post-traumatic stress, and intellectual-practical obsessions (Gash, Dobi, Chatterjee and Dobi, 2020). With the spread of this disease in Iran, like other aspects of life, the academic status of students was not spared from the effects of the epidemic. Despite the little history of virtual education in universities, these programs had no previous experience at the school level. Therefore, not only students but also teachers faced problems. On the other hand, non-attendance and virtual education has faced many challenges to the quality and educational status of students due to the lack of presence of students in school and the lack of face-to-face language communication. Academic stress and educational enthusiasm are among the issues to be considered in this field. Within its acceptable levels, stress plays a vital role in a person achievement and progress and is considered as an essential component in human life. However, excessive stress can be conceived as an obstacle to achievement and inhibiting factor which is the origin of many physical and mental problems (Connor, 2015).

Methodology

The current research method is descriptive (correlation) and the statistical population of middle school students in Gorgan city in the spring of 1400 and the research sample included 533 students who were randomly selected and answered the questionnaires. In order to collect data, Rio and Tseng's (2011) academic engagement questionnaire and Sun et al.'s (2012) academic stress questionnaire were used. The data were processed by statistical methods in SPIASAS version 26 software and then analyzed.

Findings

The findings showed that with the increase of educational enthusiasm, the level of tension and academic stress of students decreases. Boys had higher academic stress and no significant difference was observed in terms of general academic engagement between students, but male students had higher behavioral and emotional academic engagement. In connection with this finding, since the researches conducted in the field of academic engagement focus more on the environment and external factors such as communication with peers (Sonia, Paul Top and Pitirins, 2014), the quality of interactions between teachers and students (Reem Kaufman, Baroudi, Larsen and Corby, 2015) and the intrapersonal factors and personality characteristics of students, such as academic self-efficacy, emotional self-awareness, intelligence beliefs, self-esteem and identity styles are emphasized (Rio and Tseng, 2011). It can be said that similar and consistent results and findings were not obtained.

Results & Conclusion

For the explanation of the research finding, it can be said that educational enthusiasm is a basic principle in academic progress, the rate, speed of the rate of completion of education and behaviors with a lower risk factor. In school, this term is related to educational enthusiasm in the academic environment and extracurricular activities such as sports, music and disciplinary issues of students. It also includes aspects of the curriculum and students' relationships with the teacher and other classmates. Therefore, the level of educational enthusiasm and involvement of students affected by intrapersonal and extra-personal factors can be different. In order to the general explanation of the findings of the current research, it can be acknowledged that the growth and development of any university depends on the educational system of that society, and the educational system can be efficient and successful when the academic performance of the students to pay attention to in different courses. In this, attention to psychological components such as tension or academic stress as well as the effective and important

components in the field of identifying academic and educational issues and predicting the performance and academic success of students, and finally, it is the design of educational and psychological interventions that was discussed in this research.

Keywords

Language Teaching, Online education, Arabic Language, Educational enthusiasm, Educational stress, Corona virus, Sociolinguistics.

«مقاله پژوهشی»

بررسی تنیدگی و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش برخط درس زبان عربی در دوران همه‌گیری ویروس کووید ۱۹

سیف‌اله ملایی پاشایی^۱، محمدمهدی روشن چسلی^{۲*} **iD**

چکیده

در پژوهش حاضر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش مجازی زبان خارجی در دوران همه‌گیری کرونا بررسی شده است. روش مطالعه حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. نمونه آماری پژوهش ۵۳۳ دانش‌آموز دوره اول متوسطه شهر گرگان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰ بودند که به پرسش‌نامه‌های درگیری تحصیلی ریو و تسنگ (۲۰۱۱) و تنیدگی تحصیلی سان و همکاران (۲۰۱۲) پاسخ دادند. پردازش داده‌ها با نرم‌افزار اسپاس و روش‌های آماری انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که درگیری تحصیلی با تنیدگی تحصیلی رابطه معناداری دارد. پسران از تنیدگی تحصیلی بالاتری برخوردار هستند. درگیری کلی تحصیلی دانش‌آموزان تفاوت معناداری نداشت اما دانش‌آموزان پسر درگیری تحصیلی رفتاری و عاطفی بالاتری دارند. نتیجه کلی این بود که در آموزش مجازی با کم شدن امکان و فرصت تعامل فراگیر، زمینه افزایش تنیدگی و کاهش درگیری تحصیلی فراهم و در نهایت به افت کیفیت و وضعیت تحصیلی فراگیران منجر شده است.

واژه‌های کلیدی

آموزش زبان، آموزش مجازی، زبان عربی، درگیری تحصیلی، تنیدگی تحصیلی، کرونا، جامعه‌شناسی زبان.

۱. استادیار، گروه زبان‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.
۲. استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

محمدمهدی روشن چسلی

رایانامه: mmroshan1046@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۷

استناد به این مقاله:

ملایی پاشایی، سیف‌اله و روشن چسلی، محمدمهدی (۱۴۰۴). بررسی تنیدگی و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش برخط درس زبان عربی در دوران همه‌گیری ویروس کووید ۱۹، فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی، ۸ (۳۰)، ۱-۱۷.

(DOI: [10.30473/IL.2025.62698.1512](https://doi.org/10.30473/IL.2025.62698.1512))

مقدمه

در سال ۲۰۱۹ ویروس کرونا به عنوان عامل یک بیماری عفونی جدید در منطقه ووهان^۱ چین شیوع پیدا کرد (ژو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). شیوع این بیماری می تواند به احساس ناامنی، اضطراب، ترس، افسردگی، بی خوابی و بد خوابی، مشکلات رفتاری، تحریک پذیری، اختلال، استرس پس از آسیب، و وسواس فکری - عملی منجر شود (گاش، دابی، چاترجی و دابی^۳، ۲۰۲۰)

با شیوع این بیماری در ایران، همچون دیگر جنبه های زندگی، وضعیت تحصیلی دانش آموزان نیز از تأثیرات این همه گیری در امان نماند.

با همه گیری بیماری کرونا از اسفند ماه ۱۳۹۸ برنامه ها و طرح های متعددی به منظور پیشگیری از گسترش این بیماری در کشور اجرا شد. تعطیلی مراکز آموزشی و توسعه آموزش مجازی در دانشگاه ها و مدارس یکی از این برنامه ها بود. آموزش مجازی فراگیر تنها به مدد فناوری های مبتنی بر رایانه و شبکه ارتباطات مجازی به صورت برخط ممکن شد. اساساً آموزش، فناوری و تعامل اجتماعی عناصر کلیدی و مهمی برای آموزش فناورانه است (شای^۴، ۲۰۱۱). به نقل از عباسی و کلاری، (۱۳۹۹). هر چند امروزه به کارگیری فناوری، نه تنها در عرصه آموزش و یادگیری، بلکه در جنبه های گوناگون زندگی، همچون ارتباطات اجتماعی و به اشتراک گذاری اطلاعات نقش اساسی و مهمی ایفا می کند و بر تبادل اندیشه ها و بیان ایده ها تأثیرات شگرفی دارد؛ وانگهی، فقدان دانش به کارگیری و تجربه کاربرد فناوری و نیز فقدان امکانات سخت افزاری و بسترهای نرم افزاری لازم برای استفاده از فناوری در آموزش، دانش آموزان را با مسائل عدیده ای مواجه کرده است.

از سویی، علی رغم سابقه اندک آموزش مجازی در دانشگاه ها، این برنامه ها در سطح مدارس هیچ پیشینه و تجربه قبلی نداشت. از این رو، نه تنها دانش آموزان بلکه معلمان را نیز با مشکلاتی مواجه ساخت.

از سوی دیگر، آموزش غیرحضوری و مجازی به علت نبود امکان حضور دانش آموزان در مدرسه و در نتیجه نبود ارتباط زبانی رو در رو، کیفیت و وضعیت آموزشی دانش آموزان را با چالش های متعددی مواجه کرده است.

به ویژه یادگیری دروس زبان خارجی در کلاس پایه هفتم؛ چراکه دانش آموزان تقریباً بدون گذراندن هیچ درس پیش نیاز، یادگیری این دروس را آغاز می کنند.

به کوتاه سخن، ضرورت توقف آموزش حضوری و به کارگیری آموزش مجازی برخط، به واسطه نبود آشنایی و تجربه قبلی، فقدان امکانات لازم، و حذف ارتباط مستقیم به چالش کشیده شد. این چالش از جنبه های گوناگون قابل بررسی است؛ تنیدگی تحصیلی^۵ و درگیری تحصیلی^۶ از جمله مسائل قابل تأمل در این زمینه است.

تنیدگی یکی از جنبه های طبیعی و اجتناب ناپذیر زندگی انسان معاصر و به عنوان پاسخ تن کردی انسان به محرک های تهدیدکننده تعریف شده است (لئو^۷، ۲۰۱۵). تنیدگی در سطح قابل قبول، نقش حیاتی و اساسی در حرکت و پیشرفت فرد دارد و جزء ضروری زندگی انسان محسوب می شود؛ اما تنیدگی بیش از حد قابل قبول، مانع پیشرفت و عامل بازدارنده و ریشه بسیاری از مشکلات و بیماری های جسمی - روحی است (کانر^۸، ۲۰۱۵). تنیدگی تحصیلی یکی از مهم ترین مؤلفه های مؤثر در آموزش و یادگیری و متداول ترین حالت عاطفی یا ذهنی است که دانش آموزان در طول تحصیل خود آن را تجربه می کنند. تنیدگی به عنوان هیجانی منفی همراه با تردید درباره مقابله تعریف شده است (هولینکا^۹، ۲۰۱۵). به نظر می رسد این تعریف با تنیدگی در حوزه تحصیلی ارتباط نزدیکی داشته باشد، چرا که از فراگیران انتظار می رود با حجم بالایی از تکالیف مواجه شوند. بنابراین، تنیدگی تحصیلی، فشار روان شناختی است که توسط حجم کار تحصیلی، انتظارات فراگیر و سایر افراد مهم مانند معلم، استاد، والدین و همکلاسی ها ایجاد می گردد (بلاشیل^{۱۰}، ۲۰۱۶).

همچنین ساریتا^{۱۱} (۲۰۱۵) تنیدگی تحصیلی را به عنوان وضعیت روان شناختی نامطلوب می داند که از طریق انتظارات اطرافیان در زمینه تحصیلی ناشی و منجر به خستگی روان شناختی می شود (به نقل از امینی و خرمایی، ۱۳۹۶). تنیدگی یا فشار روانی، بهزیستی (یا سلامت روان شناختی)^{۱۲}، سلامت جسمانی، و توانش های شناختی یادگیرندگان را

5. educational tress

تنیدگی یا فشار روانی معادل فارسی استرس است.

6. educational enthusiasm

7. Liu

8. Conner, M.

9. Holinka

10. Blashill

11. Sarita

12. psychological well-being

1. Wuhan

2. zhu

3. Ghosh, Dubey, Chatterjee& Dubey

4. shay

به‌عنوان پایه و اساسی برای اقدامات اصلاح‌گرایانه در زمینه تعلیم و تربیت مطرح شده است (فردریکس، بلومنفیلد و پاریس، ۲۰۰۴). پژوهش در مورد درگیری تحصیلی قدمتی طولانی دارد (نیومن^۷، ۱۹۹۱)؛ اکثر آنها درگیری تحصیلی را یک حالت ذهنی درون فردی می‌دانند که فرد را درگیر فعالیت مدرسه می‌کند (قدمپور، و همکاران، ۱۳۹۶ به نقل از سکزنتمی‌هالای^۸، ۱۹۹۰).

درگیری فعالانه تحصیلی نوعی سرمایه‌گذاری روان‌شناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط در دانش و مهارت‌های مورد نیاز و از مهمترین پیش‌بینی‌کننده‌های پیامدهای تحصیلی به‌شمار می‌رود (اسکینر، پیتزر و برول، ۲۰۱۴). درگیری به‌معنای تعامل ویژگی‌های فردی با ویژگی‌های مهم محیطی و شامل آغاز کنش برانگیخته و تداوم آن در رویارویی با موانع و مشکلات است. درگیری تحصیلی به‌طور خاص، مشارکت سازنده، مشتاقانه، خواستنی و مبتنی بر شناخت یادگیرنده در فعالیت‌های یادگیری است که مستقیماً به پیامدهای مثبت تحصیلی منجر می‌شود (ریو، ۲۰۱۳).

در چند دهه اخیر برنامه‌ریزان زبان‌های خارجی، برای رسیدن به شیوه‌های نوین علمی در آموزش زبان کوشیده‌اند تا از یافته‌های سایر علوم، به‌ویژه زبان‌شناسی، روان‌شناسی و تعلیم و تربیت بهره گیرند. فناوری‌های آموزشی یکی از زمینه‌های بین‌رشته‌ای، و هدف اساسی آن تسهیل، توسعه و تقویت فرایند آموزش و یادگیری است. آموزش مجازی مقوله جدیدی در حوزه آموزش و یادگیری پدید آورده و امکان یادگیری را برای انسان در هر زمینه، هر زمان و هر مکان به‌صورت مادام‌العمر فراهم آورده است. بسیاری از دانش‌آموزان در درس عربی با مشکلاتی روبه‌رو هستند که برخی به عوامل غیرقابل کنترل نظیر هوش کلامی و استعداد و بخش دیگر به عوامل کنترل‌پذیر و آموزش‌پذیر نظیر فراشناخت و راهبردهای یادگیری مربوط می‌شوند. سنتی بودن شیوه‌های آموزش و قواعد-محور بودن آنها از مهمترین مشکلات آموزش و یادگیری زبان عربی در ایران دانسته شده و راهکارهایی چون توجه به محوریت متن، لزوم تقسیم‌بندی قواعد بر مبنای بسامد کاربرد و لزوم تأسیس گرایش‌های جدید در سطوح عالی آموزش ارائه شده است (سلیمی و احمدی، ۱۳۹۱).

به‌طور گسترده به چالش می‌کشد؛ یادگیرندگان نیز در مواجهه با عوامل تنیدگی‌زا، واکنش‌های رفتاری، شناختی، هیجانی و تن‌کردشناختی متفاوتی نشان می‌دهند (کلارک^۱ و ریکر^۲، ۱۹۸۶، نقل از آگان و سیاروشی^۳، ۲۰۰۳).

تنیدگی تحصیلی بر سلامت روانی-جسمانی دانش‌آموزان و توانایی آنها برای انجام مؤثر تکالیف درسی اثر می‌گذارد. سطوح بالای تنیدگی منجر به نتایج روان‌شناختی، هیجانی و جسمانی منفی مثل خواب‌آلودگی، ضعف نظام ایمنی و بیماری و نهایتاً منجر به افت تحصیلی می‌شود (سولبرگ و توریس به نقل از شکری، کدیور و دانش‌پور، ۱۳۸۶). افسردگی، اضطراب، مشکلات رفتاری، تحریک‌پذیری از محدود مشکلاتی است که در دانش‌آموزان دارای تنیدگی تحصیلی، بالا گزارش شده است (دب، استرودل و سان^۴، ۲۰۱۵). تنیدگی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی دارد. (آرام فر و زینالی، ۱۳۹۴؛ شکری و همکاران، ۱۳۸۶)

درگیری تحصیلی، به میزان انرژی که یک یادگیرنده برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و نیز به میزان اثربخشی و کارایی حاصل‌شده، اطلاق می‌شود (ماسلاچ، شافلی و لیتز، ۲۰۰۱). این سازه در آموزش و پرورش ضروری است، چون حالتی بادوام در درون فرد است که باعث درگیری و بهزیستی در فعالیت‌های مدرسه می‌شود (اونیل، بلانک و شافلی، ۲۰۱۱). از یک سو، درگیری تحصیلی به‌عنوان ساختار انگیزشی به کاربرده می‌شود که منعکس‌کننده تعهد یادگیرنده نسبت به تحلیل است (قدمپور، قاسمی پیربلوطی، حسوند و خلیلی گشنیگانی (۱۳۹۶) به نقل از (لی و شوت، ۲۰۱۰؛ فریدریکس و بلومنفیلد و پاریس، ۲۰۰۴)). از سوی دیگر، درگیری تحصیلی سازه‌ای است که عملکرد تحصیلی را به‌طور مثبت پیش‌بینی می‌کند (ساکلوفسک، آستین، مستوراز، بیتون و اسبورن، ۲۰۱۲، لی و شوت، ۲۰۱۰).

درگیری تحصیلی به‌عنوان یک سازه یا مؤلفه روان‌شناختی، ساختاری است که نخستین بار توسط هوی، تارتر و وولفولک^۵ (۲۰۱۳) مطرح شد و یکی از مهمترین شاخص‌های کیفیت آموزش فراگیران است (ون بودن، ریتزن و پیتزر^۶، ۲۰۱۴) که برای تبیین شکست و افت تحصیلی و

1. Clark
2. Rieker
3. Akgun, S., & Ciarrochi, J.
4. Deb, S., Strodl, E., & Sun, J.
5. Hoey, H., Tartre, G., & Volfolk, H
6. Van Uden JM, Ritzen H & Pieters J.M.

7. Newman

8. Csikszentmihalyi

موقعیت‌های آموزشی متمرکز است. در آموزش و پرورش قرن ۲۱ سعی در پرداختن به رویکردی است که باید نگاهی عمیق‌تر به نقش راهبردهای یادگیری خودتنظیم (شناختی، فراشناختی، مدیریت منابع) به‌عنوان یکی از محورهای اساسی یادگیری داشته باشد. همگام با تغییرات سریع در سطوح مختلف، تمدن بشری امکاناتی را فراهم آورده که رویکرد آموزش را به یادگیری تبدیل ساخته است.

درگیری تحصیلی در علاقمندی دانش‌آموزان به فراگیری دانش و آموزش نقش انگیزشی دارد. رشد روان‌شناسی مثبت‌نگر و تمرکز آن بر انعطاف‌پذیری و پرورش توانایی‌های فرد، درگیری تحصیلی را به‌عنوان مفهومی علمی، در کانون توجه و علاقه پژوهشگران قرار داده است (فرچزاده و همکاران، ۱۳۹۹) به نقل از کلسون و بوتیلیر، (۲۰۱۷). درگیری فعالانه تحصیلی یکی از مهمترین پیش‌بینی‌کننده‌های پیامدهای تحصیلی از قبیل بالا بودن نمرات، حضور در مکان آموزشی، مقابله مؤثر و تاب‌آوری به‌شمار می‌رود (اسکینر، پیترز و برول، ۲۰۱۴).

شواهد تجربی نشان می‌دهد کیفیت حضور فراگیران در موقعیت‌های تحصیلی بر میزان موفقیت آنها برای دستیابی به منزلت اجتماعی دلخواه و فرصت‌های حرفه‌ای آتی از نقش غیرقابل انکاری برخوردار است؛ بنابراین، در شرایط فعلی و مواجهه بیش از پیش فراگیران با تشگرهای تحصیلی و به‌تبع آن گستره وسیعی از هیجان‌های پیشرفت مثبت و منفی، وجه جدایی‌ناپذیر زندگی تحصیلی آنها را تشکیل می‌دهد (باتانی^۳، ۲۰۱۳؛ بوساری^۴، ۲۰۱۶).

برای هر فعالیت آموزشی باید به این سؤال پاسخ داد که فناوری چگونه می‌تواند دستیابی به اهداف آموزشی را تسهیل کند. فراگیران می‌توانند با کسب مهارت‌های مختلف از جمله یادگیری برخط به دانش جدید دست یابند. عوامل زیادی در فرآیند آموزش نقش دارند که مهمتر از همه محیط و فضای حاکم بر یادگیری است. محیط یادگیری شامل کلیه شرایط و امکانات فیزیکی، روانی، عاطفی، عوامل فرهنگی و اجتماعی است که بر رشد و توسعه یادگیرنده در یک مؤسسه آموزشی تأثیر می‌گذارد. محیط یاددهی-یادگیری یک پیش‌نیاز مهم جهت درک و اجرای موفق برنامه درسی و عامل تعیین‌کننده نگرش، دانش، مهارت، پیشرفت، رفتار فراگیران و ایجاد انگیزه برای یادگیری است و درک آنها از آن نقش بسزایی در

با توجه به نگاه بین‌رشته‌ای در حوزه آموزش و یادگیری مجازی زبان‌های خارجی، پژوهش حاضر با هدف پاسخ به این سؤال انجام شد که آیا بین درگیری تحصیلی و تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش مجازی درس عربی رابطه وجود دارد؟

مبانی نظری پژوهش

در دنیای رقابتی امروز دانش‌آموزان با مسائل مختلف تحصیلی از جمله تنیدگی امتحان، مشکلات مربوط به تکالیف خانگی، انتظارات در مورد موفقیت تحصیلی یا ناتوانی در درک موضوعات روبه‌رو هستند ۸، هاشمی و همکاران ۱۳۹۹، به نقل از استانکوفسکا و همکاران، (۲۰۱۸) آموزش مجازی و یادگیری الکترونیکی با اتکا بر فناوری اطلاعات و ارتباطات و محور قراردادن انسان به‌عنوان یادگیرنده فعال، آموزش و یادگیری قرن بیست‌ویکم را متحول ساخته و تلاش می‌کند به چالش حاصل از تقاضای اجتماعی روزافزون برای آموزش و نبود منابع آموزشی کافی پاسخ دهد (میلز و همکاران، ۲۰۰۹). یادگیری الکترونیکی، نوعی فرآیند یادگیری است که با تلفیق و کاربست رایانه، اینترنت و اینترنت در فرآیندهای یاددهی یادگیری انجام می‌شود (واتسون و همکاران، ۱۹۹۹، به نقل از کریمیان و فرخی، ۱۳۹۷).

رویکرد آموزش مجازی زمینه مناسبی برای ظهور و بروز استعدادها، قابلیت‌ها، خلاقیت و نوآوری‌ها فراهم نموده است. با گسترش بی‌وقفه نظام‌های آموزش الکترونیکی و کاهش هزینه‌ها و نیاز به امکانات آموزشی و تسهیلات رفاهی و نفوذ فناوری اطلاعات در سطوح و شئون مختلف زندگی، مفهوم سنتی آموزش و کلاس تغییر کرده و به افزایش کارایی فرآیندهای آموزشی و مؤلفه‌های روان‌شناختی یادگیری و آموزش منجر شده است. در زمینه نقش مؤثر استفاده از برنامه‌های نرم‌افزاری تحت رایانه و شبکه‌های اینترنتی در آموزش زبان و ابزاری برای آموزش برنامه‌ریزی‌شده در کسب مهارت‌های مختلف زبانی تحقیقات زیادی به عمل آمده است (لیو^۱ و همکاران، ۲۰۰۲، نقل از فروزان‌ده‌باشی و همکاران، ۱۳۹۱).

نظریه کنترل-ارزش هیجان‌ات پیشرفته (پکران^۲ و همکاران، ۲۰۰۶) از مطمئن‌ترین و پراستندترین دیدگاه‌های نظری درباره هیجان‌ها در موقعیت‌های آموزشی است که بر بنیادهای نظری مرتبط بر الگوی اثرگذاری هیجان‌ات بر

موفقیت و پیشرفت تحصیلی فراگیران دارد. همچنین، تکامل روش‌های یاددهی و یادگیری باید به‌دنبال نیازهای آموزشی و پشتیبانی امکانات فناوری اطلاعات ظرفیتی بالقوه وسیعی برای بهبود کیفیت در آموزش تخصصی فراهم می‌کند و ممکن است باعث ایجاد راه‌هایی جهت استفاده از منابع دیگر شود. بهره‌گیری از فناوری در آموزش و یادگیری زبان یکی از دستاوردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در گستره علوم انسانی است.

تعاریف و مدل‌های مختلفی از درگیری تحصیلی ارائه شده است. در الگوی فین (۱۹۸۹) درگیری تحصیلی از دو مؤلفه رفتاری (مانند پایداری در تکالیف درسی) و عاطفی (مانند ارزش‌دهی به تکالیف درسی و یادگیری) تشکیل شده است، اما طبق تحقیقات جدیدتر سازه‌های چندبعدی و متشکل از مؤلفه‌های مختلف شناختی، عاطفی و رفتاری است (رشلی و کریستسون: ۲۰۰۶) که فرایندهای مجزا از هم نیستند و بین آنها روابط درونی و پویا برقرار است. جزء «رفتاری» شامل متغیرهایی مانند رفتار مثبت، تلاش و مشارکت است. میزان مشارکت تحصیلی از جمله حضور و غیاب، زمان صرف‌شده در فعالیت‌های علمی یا شدت تلاش به‌تنهایی شاخص ناکافی درگیری تحصیلی جزء ویژگی‌های رفتاری هستند. جزء «شناختی» شامل متغیرهایی مانند تنظیم شناخت، اهداف یادگیری و سرمایه‌گذاری در یادگیری؛ و جزء «عاطفی یا هیجانی» شامل متغیرهایی چون علاقه، تعلق و نگرش مثبت درباره‌ی یادگیری است (فردریکس و همکاران، ۲۰۰۴). به‌تازگی نیز بعد دیگری به نام عاملیت به مفهوم درگیری تحصیلی اضافه شده است که مراد از آن، مشارکت سازنده دانش‌آموز در جریان آموزشی است که دریافت می‌کند. در این نوع درگیری، تأکید بر فرایندی است که طی آن، دانش‌آموزان از روی قصد و تا حدودی فعالانه تلاش می‌کنند تا چیزی را که یاد می‌گیرند و نیز شرایط و موقعیت‌های یادگیری را شخصی و پربار کنند (ریو و تسنگ، ۲۰۱۱).

درگیری تحصیلی به‌آسانی می‌تواند تحت‌تأثیر شرایط اجتماعی و یا عوامل آموزشی قرار بگیرد. ارتقا درگیری و درگیری تحصیلی از اهداف اصلی بسیاری از تلاش‌های مشارکت مدارس خصوصاً در سطح آموزش متوسطه بوده است (امیری و همکاران: ۱۳۹۸). به نقل از انجمن پژوهش بین‌الملل و مؤسسه داروسازی، پژوهش‌های صورت‌گرفته در زمینه درگیری تحصیلی نیز روی محیط و عوامل برون‌فردی

و عوامل درون‌فردی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان، همچون خودکارآمدی تحصیلی، خودآگاهی هیجانی، باورهای هوشی، عزت نفس و سبک‌های هویت (ریو و تسنگ، ۲۰۱۱) تأکید دارد.

تنیدگی اغلب برای توصیف پریشانی، خستگی و احساس ناتوانی مقابله به کار می‌رود. هم به شرایطی که خواسته‌های جسمانی و روان‌شناختی بر فرد فشار می‌آورند و هم به واکنش‌های هیجانی تجربه شده در این شرایط اشاره دارد (دانالاکشمی و مورتای، ۲۰۱۸).

کمک‌طلبی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت دارد (آرام فر و زینالی، ۱۳۹۴، حبیبی، ۱۳۹۲، شکری و همکاران، ۱۳۸۶) و هر چه دانش‌آموزان بیشتر بتوانند و فرصت داشته باشند در مورد مسائل درسی و تحصیلی خود از معلمان سؤال بپرسند و کمک بخواهند از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار خواهند بود. آموزش مجازی و نبود امکان ارتباط متقابل بین فراگیران و معلمان در دوران همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ این فرصت را از دانش‌آموزان گرفته و در عمل آنها را با تنیدگی و مشکلات تحصیلی و عملکرد و درگیری تحصیلی پایین مواجه ساخته است.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی (همبستگی) و جامعه آماری دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر گرگان در بهار ۱۴۰۰ و نمونه پژوهش شامل ۵۳۳ دانش‌آموز بودند که به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه درگیری تحصیلی ریو و تسنگ (۲۰۱۱) و تنیدگی تحصیلی سان و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شد. داده‌ها با روش‌های آماری در نرم افزار اسپ‌اس‌اس نسخه ۲۶ پردازش شد و سپس، تحلیل شد.

مقیاس درگیری تحصیلی

به‌منظور سنجش درگیری تحصیلی از مقیاس درگیری تحصیلی ریو و تسنگ (۲۰۱۱) استفاده شد. این مقیاس از ۲۲ گویه شامل ۵ گویه درگیری عاملیت (۱، ۲، ۳، ۴، ۵)، ۵ گویه درگیری رفتاری (۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰)، ۴ گویه درگیری هیجانی (۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴)، و ۸ گویه درگیری شناختی (۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲) تشکیل شده است. پاسخ‌ها در مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از بسیار موافقم (۵) تا بسیار مخالفم (۱) مشخص می‌شوند. ضریب آلفای کرونباخ برای درگیری

نمره بالاتر از ۵۸ بیانگر تنیدگی زیاد است. روایی این مقیاس هنجار شده، مطلوب و ضریب پایایی آن ۰/۷۳ است. این ضریب در پژوهش رمضانی و روشن (۱۴۰۰) برابر ۰/۸۶ و در پژوهش حاضر ۰/۸۴ به دست آمد.

تحلیل داده‌ها

در این قسمت نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش، و بیان یافته‌های پژوهش مربوط به هر فرضیه آمده است:

پرسش پژوهش: آیا بین درگیری و تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش مجازی درس عربی رابطه وجود دارد؟

فرضیه اول: بین تنیدگی تحصیلی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش مجازی درس عربی رابطه وجود دارد.

جدول ۱. رابطه درگیری و تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش مجازی درس زبان عربی

اشتیاق / درگیری تحصیلی	
تنیدگی تحصیلی	R: - 0.5 Sig: 0.03

نتایج آزمون همبستگی تنیدگی و اشتیاق (درگیری) تحصیلی در آموزش مجازی درس زبان عربی دانش‌آموزان دوره متوسطه (جدول ۱) نشان داد بین درگیری و تنیدگی تحصیلی رابطه منفی معناداری وجود دارد. به عبارتی، با افزایش درگیری درگیری تحصیلی از شدت تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان کاسته می‌شود.

فرضیه دوم: بین درگیری / درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه در آموزش مجازی درس زبان عربی تفاوت وجود دارد.

هیجانی ۰/۷۸، درگیری رفتاری ۰/۹۴، درگیری عاملیت ۰/۸۲، و درگیری شناختی ۰/۸۸ گزارش شده است. در بررسی روایی ابعاد مقیاس درگیری تحصیلی شاخص‌های برازش در تحلیل عامل تایی دی حاکی از برازش مناسب مدل بود (ریو و تسنگ، ۲۰۱۱). در پژوهش هاشمی (۱۳۹۳) ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) برای درگیری هیجانی ۰/۷۳، درگیری رفتاری ۰/۸۰، درگیری عاملیت ۰/۷۴ و درگیری شناختی ۰/۷۶ گزارش شده است. مقادیر روایی سازه درگیری تحصیلی در این پژوهش با روش تحلیل عاملی تأییدی در بعد عاملیت ۰/۵۲، درگیری رفتاری ۰/۴۳، درگیری هیجانی ۰/۲۵ و درگیری شناختی ۰/۴۱ درصد واریانس را تبیین کردند. در پژوهش حاضر ضریب پایایی کل مقیاس ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسش‌نامه تنیدگی تحصیلی

پرسش‌نامه تنیدگی تحصیلی (سان و همکاران، ۲۰۱۲) شامل ۱۶ عبارت و ۵ عامل جداگانه شامل تنیدگی ناشی از مطالعه (۴ عبارت): تنیدگی ناشی از یادگیری روزانه، تنیدگی وارد شده از جانب والدین، تنیدگی متحمل از رقابت همکلاسی‌ها و تنیدگی و نگرانی از آینده، اضطراب برای نمره (۳ عبارت): راجع به هیجانات پرتنش ناشی از نارضایتی از نمرات علمی، ناامیدی (۳ عبارت)، انتظار از خود (۳ عبارت): در مورد احساسات پرتنش، انتظارات از خود در مواقع شکست، فشار کاری (۳ عبارت): تنیدگی راجع به درک، بار تکلیف خانه و کار مدرسه و امتحانات) است. نمره‌گذاری در مقیاس لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) است. دامنه نمره بین ۱۶ تا ۸۰ و نمره بالاتر بیانگر تنیدگی تحصیلی بیشتر است. نمره کمتر از ۵۰ تنیدگی پایین، بین ۵۱-۵۷ تنیدگی متوسط و

جدول ۲. مقایسه درگیری/درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه در آموزش مجازی درس زبان عربی

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	معناداری
درگیری رفتاری	پسر	۲۸۶	۱۷.۳۱	۲.۶	۲.۵۷	۵۳۱	۰.۰۱
	دختر	۲۴۶	۱۶.۷۴	۲.۶			
درگیری عاملی	پسر	۲۸۶	۱۷.۸۳	۴.۷	۰.۴	۵۳۱	۰.۶
	دختر	۲۴۶	۱۷.۶۷	۴.۱			
درگیری شناختی	پسر	۲۸۶	۱۶.۰۶	۲.۹۶	۱.۰۷	۵۳۱	۰.۲
	دختر	۲۴۶	۱۵.۷۸	۳.۰۴			
درگیری عاطفی	پسر	۲۸۶	۱۶.۴۶	۳.۰۶	۲.۳۲	۵۳۱	۰.۰۲
	دختر	۲۴۶	۱۵.۸۱	۳.۴			
درگیری تحصیلی (کلی)	پسر	۲۸۶	۶۷.۶۶	۱۱.۲	۱.۷	۵۳۱	۰.۰۸

مورد بررسی نسبت به دانش‌آموزان دختر، درگیری تحصیلی عاطفی و رفتاری بیشتری داشتند.

فرضیه سوم: بین تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه در آموزش مجازی درس زبان عربی تفاوت وجود دارد.

نتایج آزمون تی مستقل در بررسی تفاوت درگیری تحصیلی دانش‌آموزان بر حسب جنسیت (جدول ۲) نشان داد بین دانش‌آموزان دختر و پسر از نظر درگیری تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد اما در ابعاد درگیری عاطفی و رفتاری تفاوت معناداری مشاهده شد. براین اساس، دانش‌آموزان پسر

جدول ۳. مقایسه تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه در آموزش مجازی درس زبان عربی

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	معناداری
پسر	۲۸۶	۵۲.۴۱	۱۱.۴	۲.۷۸	۵۲۹	۰.۰۰۶

(سونیا، پل توپ و پیتربنس^۱، ۲۰۱۴)، کیفیت تعاملات بین معلم و دانش‌آموز (ریم کافمن، بارودی، لارسن و کوربی^۲، ۲۰۱۵) و عوامل درون‌فردی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان، همچون خودکارآمدی تحصیلی، خودآگاهی هیجانی، باورهای هوشی، عزت نفس و سبک‌های هویت تأکید دارد (ریو و تسنگ^۳، ۲۰۱۱). می‌توان گفت نتایج و یافته‌های مشابه و همسو به‌دست نیامد؛ با وجود این، در تبیین این یافته پژوهش می‌توان گفت درگیری تحصیلی به‌عنوان یک اصل اساسی در پیشرفت تحصیلی، میزان، سرعت نرخ اتمام تحصیل و رفتارهایی با ضریب پایین‌تر بیان شده است. این اصطلاح در مدرسه مربوط به درگیری در فضای تحصیلی و فعالیت‌های مربوط به امور فوق برنامه مانند ورزش، موسیقی و مسائل انضباطی دانش‌آموزان می‌شود. همچنین، جنبه‌هایی از برنامه درسی و روابط دانش‌آموزان با معلم و سایر هم‌کلاسی‌ها را نیز شامل می‌شود. نهایتاً درگیری تحصیلی در فعالیت‌های یادگیری به جنبه‌های خاصی از فعالیت و یا ساختار آن مرتبط می‌شود (فردریکس^۳، ۲۰۱۵، به نقل از راهیما، بارانی و خرمائی، ۱۳۹۹). ازاین‌رو، میزان درگیری و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان متأثر از عوامل درون‌فردی و برون‌فردی می‌تواند متفاوت باشد. از سویی، نیز نتایج بررسی دانش‌آموزان مقطع متوسطه هندی (دب، استرودل و سان^۳، ۲۰۱۵)

نشان می‌دهد نزدیک دو سوم (۶۳/۵ درصد) دانش‌آموزان بدون توجه به سن، جنس و دیگر عوامل شخصیتی، تنیدگی و فشار تحصیلی را گزارش کردند. همچنین، الگوی آسیب‌پذیری افراد در مواجهه با تجارب تحصیلی تنیدگی‌زا

نتایج آزمون تی مستقل در بررسی تفاوت تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان (جدول ۳) نشان داد بین دانش‌آموزان دختر و پسر از نظر تنیدگی تحصیلی در آموزش مجازی درس عربی تفاوت معناداری وجود دارد. براین اساس، تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان پسر نسبت به دانش‌آموزان دختر بیشتر بود.

نتیجه‌گیری

با شیوع بیماری کرونا از اسفندماه ۱۳۹۸ یکی از برنامه‌های پیشگیرانه، تعطیلی آموزش حضوری و توسعه آموزش برخط بود که چون در مدارس سابقه‌ای نداشت، علاوه بر دانش‌آموزان معلمان هم را با مشکلاتی مواجه ساخت. با نبود امکان حضور دانش‌آموزان در مدرسه و کاهش تعامل اجتماعی دانش‌آموز-آموز-دانش‌آموز و دانش‌آموز-معلم، تغییر مطالبات و مزایای تعامل اجتماعی به‌ویژه دگرگونی بنیادی ارتباط زبانی، وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان را متأثر کرد. ازاین‌رو، در این پژوهش با عنوان مطالعه تجربی وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش مجازی زبان خارجی در دوران همه‌گیری کرونا، رابطه درگیری تحصیلی و تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش برخط درس زبان عربی بررسی شد.

یافته‌ها نشان داد با افزایش درگیری تحصیلی از میزان تنیدگی و تنیدگی تحصیلی دانش‌آموزان کاسته می‌شود. پسران از تنیدگی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند و از نظر درگیری کلی تحصیلی بین دانش‌آموزان تفاوت معناداری مشاهده نشد اما دانش‌آموزان پسر درگیری تحصیلی رفتاری و عاطفی بالاتری داشتند. در ارتباط با این یافته از آنجایی که پژوهش‌های صورت‌گرفته در زمینه درگیری تحصیلی بیشتر روی محیط و عوامل برون‌فردی مثل ارتباط با همسالان

1. Ulmanena, S., Soinia, T., Pyhäntob, K., & Pietarinenc, J.
2. Rimm-Kaufman, S. E., Baroody, A. E., Larsen, R. A. A., & Curby, T. W
3. Deb, S., Strodl, E., & Sun, J.

متفاوت است.

انگیزش یادگیری یکی از مؤلفه‌های مهم مؤثر در عملکرد و درگیری تحصیلی است. از آنجایی که آموزش برخط با کاهش امکان تعامل معلم-دانش‌آموز می‌تواند به کاهش درگیری (اشتیاق) تحصیلی فراگیران بینجامد. بنابراین، می‌تواند موجب افت انگیزش و افزایش تنیدگی و در نتیجه افت کیفیت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان شود. براین اساس، پژوهشگران معتقدند اگر یادگیرندگان دارای انگیزش^۱ یادگیری باشند، درگیری بیشتری خواهند داشت و دانش‌آموزانی که درگیری تحصیلی بیشتری دارند، عملکرد تحصیلی بالاتری دارند. (امبانگ و آکپان^۲، ۲۰۱۳)

در تبیین کلی یافته‌های پژوهش حاضر نیز می‌توان اذعان کرد رشد و بالندگی هر جامعه‌ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است و نظام آموزشی زمانی می‌تواند کارآمد و موفق باشد که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را در دوره‌های مختلف مورد توجه قرار دهد. در این میان، توجه به مؤلفه‌های روان‌شناختی از قبیل تنیدگی تحصیلی و نیز درگیری تحصیلی از جمله مؤلفه‌های مؤثر و مهم در زمینه شناسایی مسائل تحصیلی و آموزشی پیش‌بینی عملکرد و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان و نیز در نهایت، طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی است که در این پژوهش بدان پرداخته شد. از این رو، می‌توان پیش‌بینی کرد چون به باور آکسان^۳ (۲۰۰۹) مداخلات خودتنظیمی به‌واسطه کنترل شرایط، به‌طور کلی یادگیری را در دانش‌آموزان افزایش و «فرسایش» (کناره‌گیری) را کاهش می‌دهد و باعث درگیری با تکالیف می‌شود. بدین ترتیب، بهبود مهارت‌های مؤثر در برانگیختن مؤلفه درگیری انگیزشی دانش‌آموزان به یادگیرندگان کمک می‌کند که ضمن کاهش تنیدگی تحصیلی‌شان با ارتقای درگیری تحصیلی عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشند و اضطراب کمتری را نیز متحمل شوند. بنابراین، یادگیرندگان نیاز دارند که بدانند چه طور یاد بگیرند و یادگیری چطور تحقق می‌یابد.

در آموزش مجازی نیز معلمان با انجام فعالیت‌هایی مانند تمرکز بر رفتارهایی چون فراهم کردن فرصت انتخاب، تأکید

کمتر بر رقابت، تأکید بر فرایند تدریس و تشویق مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یادگیری و فراهم کردن فضای تحقیق به‌صورت مشارکتی و عادلانه می‌توانند با افزایش انگیزش تحصیلی زمینه افزایش درگیری تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم آورند.

در صورتی که دانش‌آموزان در آموزش برخط نیز به‌مانند آموزش حضوری مورد حمایت و تشویق واقع شوند، پیش‌بینی می‌شود بیشتر با محیط یادگیری به‌طور اثربخش‌تری تعامل کنند و در نتیجه، سطح بالاتری از عملکرد تحصیلی و نیز خودکارآمدی تحصیلی را نشان می‌دهند. (بابایی، ۱۳۹۸)

با توجه به افزایش تنیدگی تحصیلی و کاهش درگیری تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش مجازی، باید زمینه‌های مناسب‌تر این گونه آموزش‌ها به‌نحوی که بیش از پیش امکان تعامل دو سویه آموزشی را فراهم نماید، تدارک دیده شود. چراکه یادگیرندگان در صورت امکان بیشتر تعامل با کنترل بر شرایط آموزشی و تنظیم آن در عین اینکه می‌توانند بر اقدامات خود نظارت نمایند، کارکرد مؤثر در زمینه‌های کنترل تکانه، مدیریت زمان و مقابله با فشار روانی ناشی از بافت آموزشی، برخوردار می‌شوند.

از سویی، اجرای کارگاه‌های آموزشی با هدف آشنا نمودن دانش‌آموزان با نحوه استفاده از فرصت آموزش مجازی و مشارکت و درگیری تحصیلی در این نوع آموزش، می‌تواند با فراهم‌سازی زمینه ارتقای درگیری تحصیلی دانش‌آموزان عملکرد تحصیلی آنها را بهبود بخشد. آموزش به معلمان نیز در زمینه بهره‌گیری از روش‌های فعال و مشارکتی تدریس و تنوع بخشیدن به محیط یادگیری برخط (ازجمله آزمایشگاه و کارگاه‌ها) می‌تواند به افزایش درگیری تحصیلی و کاهش تنیدگی و در نتیجه، ارتقای کیفیت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کمک نماید. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر تلویحات کاربردی مناسبی برای مشاوران مدرسه جهت مداخله‌های آموزشی- مشاوره‌ای با هدف ارتقای درگیری تحصیلی و بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

References

- Abbasi, Z. & Kelari, F. (2020) International Students' Attitudes Toward Online Courses and Social Media in Persian Language Learning: Before and After COVID-19. *Journal of sociolinguistics*, 3(4) 11-24. [In Persian].
- Akgun, S., & Ciarrochi, J. (2003). Learned resourcefulness moderates the relationship

between academic stress and academic performance. *Educational Psychology*, 23 (3), 287-294. [In Persian].

Akpan, I. M., & Umobong, M. (2013) Analysis

1 motivation

2. Imaobong D. Akpan Ph.D

3. Aksan, N.

- of achievement motivation and academic engagement of students in the Nigerian classroom, *Academic Journal of Interdisciplinary Studies MCSER Publishing, Rome-Italy*, 2(3), 385-390 [In Persian].
- Aksan, N. (2009). A descriptive study epistemological beliefs and self-regulated learning. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 1, 896-901. [In Persian].
- Amini, F & Khormaei, F. (2017) Prediction of Academic Stress based on Personality Traits with the Mediation of Coping Styles. *Journal of Child Mental Health*, 4(4), 81-92. [In Persian].
- Amiri, L, Ebrahimimoghdam, H & Babakhani, N. (2019) Structural model of predicting academic engagement based on cognitive ability and socioeconomic status by mediating academic enthusiasm in students. *Journal of Psychological Science*, 18(74), 215-22. [In Persian].
- Aramfar, R. & Zeynali, A. (2015) The Relationship between Educational Stress and Educational Help Seeking and Students' Academic Achievement. *Journal of Instruction and Evaluation*, 7(31), 37-47. [In Persian].
- Blashill, M. M. (2016). *Academic stress and working memory in elementary school students*. Doctoral dissertation. Department of School Psychology. University of Northern Colorado. [In Persian].
- Bataineh, N. (2013). Academic stress among undergraduate students: The case of education faculty at King Saud University. *International Interdisciplinary Journal of Education*, 2(1), 82-88. [In Persian].
- Busari, D. A. (2016). Comparative evaluation of the academic performance of single-sex and coeducational secondary school students in Ibadan, South West Nigeria. *Africa Journal for Psychological Study of Social Issues*, 19(1), 37-46. [In Persian].
- Conner, M. (2015). Self-efficacy, stress, and social support in retention of student registered nurse anesthetists. *Journal of the American Association of Nurse Anesthetists*, 83(2), 133-138. [In Persian].
- DehBashi Sharif, F; Zandi, B; Ebrahimzadeh, I; Ziahossaini, S.M & Alipoor, A. (2012) The perception of the foreign language faculties about applying information technology in their teaching. *Journal of Typology and Educational*, 6(2) 147-159 [In Persian].
- Dhanalakshmi, K., & Murty, K. V. S. N. (2018). Relationship between study habits and academic stress of BED trainees. *Journal for Humanity Science & English Language*, 6(28), 7852-7856. [In Persian].
- Deb, S., Strodl, E., & Sun, J. (2015). Academic stress, parental pressure, anxiety and mental health among Indian high school students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 5(1), 26-34. [In Persian].
- Finn, J. D. (1998). Parental engagement that makes a difference. *Educational Leadership*, 55(8), 20-24 [In Persian].
- Fredricks, S. A., Blumenfeld, P., & Paris, A. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109. [In Persian].
- Habibi, R. (2013) Student's Help-seeking Behavior in Math Class: The Role of Gender and Developmental Changes, *Educational Psychology studies*, 5(1), 65-82. [In Persian].
- Hashemi, M. (2014). *The relationship between parenting styles and students' involvement in academic activities: The mediating role of psychological needs*. M.A. thesis. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University. [In Persian].
- Hashemi, Z; Eyni, S & Taghavi, R. (2020) The moderating role of spiritual intelligence in the relationship between hexacore personality dimensions and students' academic stress. *Journal of Psychological Science*, 19(88), 451-461. [In Persian].
- Hoej, H., Tartre, G., & Volfolk, H. (2013). The interactive effect of optimism with goal orientation on attention bias. *Contemporary Psychology*, 7(2), 41-50. [In Persian].
- Holinka, C. (2015). Stress, emotional intelligence, and life satisfaction in college students. *College Student Journal*, 49(2), 300-311. [In Persian].
- Ghadampour, E; Ghasemipirbalooti, M; Hasanvand, B & Khaliligheshnigani, Z. (2017) Psychometric properties of the academic engagement Scale, *Journal of Educational Measurement*. 8(29) 167-184. [In Persian].
- Ghosh, R., Dubey, M. J., Chatterjee, S., & Dubey, S. (2020). Impact of COVID-19 on children: Special focus on psychosocial aspect. *Education*, 31, 34-42. [In Persian].
- Karimian, Z, & Farokhi, M. (2018). Eight steps in the development of virtual Education in the educational Innovation plan in Medical Sciences University (A review of an experience). *Journal of Medicine and*

- Purification*, 27(2), 101-112. [In Persian].
- Liu, Y. (2015). The longitudinal relationship between Chinese high school students academic stress and academic motivation. *Learning and Individual Differences*, 38(2), 123-126. [In Persian].
- Newman, F. (1991). Student engagement in academic work: Expanding the perspective on secondary school effectiveness. In J. R. Bliss & W. A., Firestone (Eds). *Rethinking effective school: Research and practice* (pp. 58-76). Englewood Cliffs: Nj: Prentice-Hall [In Persian].
- Maslach, C., Schaufeli, W.B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 39-422 [In Persian].
- Mills, S. J., & Jeanne Yanes, M., & Casebeer, C. M. (2009). Perceptions of distance learning among faculty of a college of education, *Journal of Online Learning and Teaching*, 5(1), 115-132.
- Pekrun, R. (2006). The control-value theory of achievement emotions: Assumptions, corollaries, and implications for educational research and practice. *Educational Psychology Review*, 18, 315-341. [In Persian].
- Ouweneel, E., Le Blanc, P. M., & Schaufeli, W. B. (2011). Flourishing students: A longitudinal study on positive emotions, personal resources, and study engagement. *The Journal of Positive Psychology*, 6(2), 142-153. [In Persian].
- Rahpeima, S, Barani, H & Khormaei, F. (2020) Relation of academic hope and approach to learning: Investigating the mediating role of academic self-regulation. *Journal of Psychology*, 24(1), 106-122. [In Persian].
- Reeve, J. (2013). A self-determination theory perspective on student engagement. In S. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement* (pp. 421-439). New York: Springer. [In Persian].
- Reeve, J., & Tseng, C. (2011). Agency as a fourth aspect of student engagement during activities. *Contemporary Educational Psychology*, 36, 257-267.
- Reschly, A., & Christenson, S. L. (2006). School completion. In G. Bear & K. Minke (Eds.). *Children's needs: Development, prevention, and intervention* (pp. 147-169). Washington DC: National Association of School Psychologists [In Persian].
- Rimm-Kaufman, S. E., Baroody, A. E., Larsen, R. A. A., & Curby, T. W. (2015). To what extent do teacher-student interaction quality and student gender contribute to fifth graders engagement in mathematics learning? *Journal of Educational Psychology*, 107(1), 170-185. [In Persian].
- Salimi, A, Ahmadi, M (2012) Teaching Arabic Language in Iran. *Rays of Criticism in Arabic and Persian literature*, 5:27-42. [In Persian].
- Sarita, S. (2015) Academic stress among student: Role and responsibilities of parents. *International of Journal Applied Research*, 1(10), 385-388 [In Persian].
- Saklofske, D., Austin, E. J., Mastoras, S. M., & Beaton, S. E. (2012). Relationship of personality, Affect, emotional intelligence and coping with student stress and academic success: different patterns of association for stress and success. *Learning and Individual Difference*, 22, 251-257. [In Persian].
- Shokri, O; Kadivar, P; Anaei, Z; Daneshvarpour, Z & Molaei, M (2007). Personality traits, academic stress and academic performance, *Journal of Psychological Studies*. 3(3), pp. 25-48. [In Persian].
- Shokri, O; Kadivar, P & Daneshvarpour, Z. (2007) The role of coping styles in academic stress and academic achievement, *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 3(1) 249-257. [In Persian].
- Skinner, E. A., Pitzer, J., & Brule, H. (2014). The role of emotion in engagement, coping, and the development of motivational resilience. In R. Pekrun, & L. Linnenbrink-Garcia (Eds.), *International handbook of emotions in education* (pp. 331-347). New York: Routledge. [In Persian].
- Shay, S. (2011) Curriculum formation: A case study from history. *Studies in Higher Education*, 36(3), 315-329. [In Persian].
- Sun, J., Dunne, M. P., Hou, X., & Xu, A. (2011). Educational stress scale for adolescents: Development, validity, and reliability with Chinese students. *Journal of Psycho Educational Assessment*, 29(6), 534-546. [In Persian].
- Sun, J., Dunne, M. P., Hou, X., & Xu, A. (2013). Educational stress among Chinese adolescents: Individual, family, school and peer influences. *Educational Review*, 65(3) 248- 302. [In Persian].
- Ulmanena, S., Soinia, T., Pyhäntöb, K., & Pietarinen, J. (2014). Strategies for academic engagement perceived by Finnish sixth and eighth graders. *Cambridge Journal of Education*, 44(3), 425-443. DOI: 10.1080/0305764X. 2014.921281 [In Persian].

Persian].
 Van Uden, J.M., Ritzen H., & Pieters J.M.
 (2014). Engaging students: The role of
 teacher beliefs and interpersonal teacher behavior in
 fostering student engagement in vocational
 education. *Teaching and Teacher Education*,
 37, 21-32[In Persian].
 Yousefvand, M; Ghadampour, E; Sadeghi, M &
 Golamrezaei, S. (2019) The Presenting

Causal Predictive Model of Academic
 Resilience Based on the External Locus of
 Control (with an Intermediate Academic
 Conflict): Application of Path Analysis.
Journal of Instruction and Evaluation, 12(47)
 13-37. [In Persian].
 Zhu, N, Zhang, D, Wang, W, et al. (2020) A
 novel coronavirus from patients with
 pneumonia in China. *New England Journal of
 Medicine*, 382, 727-733. [In Persian].

ضمیمه ۱. پرسش‌نامه پژوهش

درگیری (اشتقاق) تحصیلی و تنیدگی دانش‌آموزان متوسطه در آموزش مجازی زبان عربی الف: درگیری / درگیری تحصیلی (۱ تا ۱۷)

۱- وقتی در کلاس آنلاین حاضر هستم با دقت گوش می‌دهم.	۵- در کلاس آنلاین به استاد می‌گویم که چه می‌خواهم و چه نیازی دارم.
☐ خیلی زیاد	☐ خیلی زیاد
☐ زیاد	☐ زیاد
☐ متوسط	☐ متوسط
☐ کم	☐ کم
☐ خیلی کم	☐ خیلی کم
۲- به آنچه در کلاس آنلاین می‌گذرد توجه می‌کنم	۶- در کلاس آنلاین به استاد می‌گویم به چه موضوعی علاقه‌مندم.
☐ خیلی زیاد	☐ خیلی زیاد
☐ زیاد	☐ زیاد
☐ متوسط	☐ متوسط
☐ کم	☐ کم
☐ خیلی کم	☐ خیلی کم
۳- در کلاس آنلاین تلاش می‌کنم تا وظایفم را به خوبی انجام دهم.	۷- در کلاس آنلاین نظرات خودم را بیان می‌کنم.
☐ خیلی زیاد	☐ خیلی زیاد
☐ زیاد	☐ زیاد
☐ متوسط	☐ متوسط
☐ کم	☐ کم
☐ خیلی کم	☐ خیلی کم
۴- در کلاس آنلاین تا جایی که در توانم باشد تلاش می‌کنم مشارکت داشته باشم.	۸- در کلاس آنلاین برای یادگیری بهتر سؤال می‌پرسم.
☐ خیلی زیاد	☐ خیلی زیاد
☐ زیاد	☐ زیاد
☐ متوسط	☐ متوسط
☐ کم	☐ کم
☐ خیلی کم	☐ خیلی کم
۹- در کلاس آنلاین وقتی به چیزی احتیاج دارم، به استاد	

- می گویم و اجازه می گیرم. ☐ کم
- ☐ خیلی زیاد ☐ خیلی کم
- ☐ زیاد ☐ ۱۵- کلاس های آنلاین شاد و مفرح است.
- ☐ متوسط ☐ خیلی زیاد
- ☐ کم ☐ زیاد
- ☐ خیلی کم ☐ متوسط
- ۱۰- در هنگام مطالعه سعی می کنم آنچه را دارم یاد می گیرم ☐ کم
- به تجربه های خودم مرتبط کنم. ☐ خیلی کم
- ☐ خیلی زیاد ☐ ۱۶- از یادگیری مطالب و موارد جدید در کلاس آنلاین لذت
- ☐ زیاد ☐ می برم.
- ☐ متوسط ☐ خیلی زیاد
- ☐ کم ☐ زیاد
- ☐ خیلی کم ☐ متوسط
- ۱۱- در هنگام مطالعه سعی می کنم نظرات مختلف را کنار ☐ کم
- هم قرار دهم و یک معنی به دست آورم. ☐ خیلی کم
- ☐ خیلی زیاد ☐ ۱۷- در کلاس آنلاین، احساس خوبی دارم.
- ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد
- ☐ متوسط ☐ زیاد
- ☐ کم ☐ متوسط
- ☐ خیلی کم ☐ کم
- ۱۲- در هنگام انجام تکالیف درسی سعی می کنم آنچه را ☐ خیلی کم
- دارم یاد می گیرم به آموخته های قبلی خودم مرتبط کنم ☐ خیلی زیاد
- ☐ زیاد ☐ ۱- از نمرات درسی خودم راضی هستم.
- ☐ متوسط ☐ خیلی زیاد
- ☐ کم ☐ زیاد
- ☐ خیلی کم ☐ متوسط
- ۱۳- برای درک مفاهیم مهم دروسم سعی می کنم مثال هایی ☐ کم
- مخصوص خودم بسازم. ☐ خیلی کم
- ☐ خیلی زیاد ☐ ۲- احساس می کنم تکالیف درسی ام زیاد است.
- ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد
- ☐ متوسط ☐ زیاد
- ☐ کم ☐ متوسط
- ☐ خیلی کم ☐ کم
- ۱۴- زمان هایی که در کلاس آنلاین روی مطلب یا مسئله ای ☐ خیلی کم
- کار می کنیم را دوست دارم. ☐ خیلی زیاد
- ☐ زیاد ☐ ۳- احساس می کنم تکالیف درسی ام در خانه زیاد است
- ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد
- ☐ متوسط ☐ زیاد

- ☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۰- احساس می‌کنم وقتی نتایج امتحانات و تکالیف درسی و مشارکت کلاسی‌ام ایده آل نیستند اساتیدم ناامید می‌شوند.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۱- بین همکلاسی‌هایم رقابت زیادی است و این مساله موجب نگرانی من می‌شود.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۲- همیشه با نمرات درسی‌ام احساس عدم اعتماد به نفس می‌کنم.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۳- برایم خیلی سخت است که در کلاس آموزش آنلاین تمرکز داشته باشم.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۴- وقتی بر اساس معیارها و استانداردهای خودم زندگی نمی‌کنم استرس دارم.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۱۵- وقتی در برآورده شدن انتظاراتی که از زندگی‌ام دارم شکست می‌خورم احساس خوبی ندارم.
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۴- فکر می‌کنم درس و کار به من فشار زیادی وارد می‌کند.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۵- والدینم به شدت مراقب نمرات درسی من هستند و این فشار زیادی به من وارد می‌کند.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۶- در مطالعه درسی روزانه‌ام احساس فشار زیادی می‌کنم.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۷- احساس می‌کنم تکالیف و آزمون‌های درسی زیادی دارم.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۸- نمرات درسی‌ام به قدری مهم هستند که می‌توانند آینده زندگی‌م را تعیین کنند.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط
☐ کم
☐ خیلی کم
 ۹- احساس می‌کنم وقتی نتایج آزمون‌های درسی‌ام پایین است والدینم از من ناامید می‌شوند.
☐ خیلی زیاد
☐ زیاد
☐ متوسط

- ☐ خیلی زیاد   ☐ خیلی زیاد
☐ زیاد   ☐ زیاد
☐ متوسط   ☐ متوسط
☐ کم   ☐ کم
☐ خیلی کم   ☐ خیلی کم
 ۱۶- معمولاً نمی توانم بخوابم برای اینکه نگرانم به اهدافی
 مشخصات: که برای خود تعیین کرده ام نتوانم به رسم.
 جنسیت: ☐ دختر   ☐ پسر